

Nr 266.

Av herr **Spångberg m. fl.**, om förbud i vissa fall mot försäljning av utarrenderat jordområde.

Den norrländska arrendelagen av år 1909, som från början omfattat Norrland och Dalarna, utsträcktes enligt riksdagsbeslut år 1927 till Värmland och Örebro läns bergslag. Den, som i denna åtgärd trott sig finna ökat skydd för arrendatorerna inom ifrågavarande område, har sedan dess av en stark och hänsynslös bolagsmakt berövats sina illusioner i detta avseende. Arrendelagen hade och har alltjämt stora luckor öppna för bolagens godtycke. Bestämmelsen om 15-åriga arrendekontrakt har för många arrendatorer satts ur funktion genom ett långt drivet dispensförfarande, varigenom arrendetiden bestämts till mellan 1 och 5 samt i några få fall 10 år. Arrendatorerna ha därvid ofta uppenbart utsatts för ekonomiskt tryck och därigenom ofta mot sin vilja drivits att lämna skriftligt medgivande till dispensen.

Anledningen till detta dispensförfarande ligger oftast tydligt i det förhållande, att bolagen med nuvarande goda tillgång på arbetskraft ej längre önska bära något ansvar för arrendatorernas utkomstmöjligheter utan hellre gå in för försäljning av arrendegårdarna. Hundratals gårdar, alltför små att försörja en familj på och där det i övrigt ges ringa arbetsmöjligheter, ha på kort tid sålts enbart i Värmland. Härvid befrias ju bolagen icke endast från skyldighet till reparationer av byggnader och dylikt utan tillföras kontantmedel, ofta arrendatorns eventuella sparmedel, de lån han lyckas uppbringa av statens egnahemslån eller på annat sätt, som allt slukas av bolagen, under det att arrendatorn, som på dessa vägar gjorts till »hemmansägare», härigenom faktiskt kommit i ett sämre läge än förut.

Bolaget har givetvis allt att vinna på dylikt förfarande. Befriat från allt ansvar i underhållande av byggnader etc. har bolaget vid behov ändock arbetskrafter till förfogande, och då den genom dessa metoder blivne hemmansägaren ej längre förmår fullgöra sina avbetalningsskyldigheter och dylikt tillfaller gården bolaget på nytt.

Redan 1928 riktade undertecknad (Spångberg) i en interpellation regeringens uppmärksamhet på bolagens jordförsäljningspolitik samt framhöll därvid nödvändigheten av vidtagande av snabba åtgärder, som skulle hindra samvetslösa jordägars hänsynslösa anlopp mot en idog jordbrukarebefolkning och trygga åt de senare innehavet av den jord, som de under mödosamt arbete bruka för sin och sina familjers torftiga utkomst.

Efter en omfattande undersökning, vars resultat lämnade det kraftigaste stöd för vad i interpellationen sagts, utlovade statsministern, att regeringen skulle komma att ägna frågan uppmärksamhet samt att den önskade »ett

för båda parter och därmed för det hela gagnande resultat». Några reella åtgärder i syfte att hindra bolagens framfart ha emellertid icke vidtagits.

Vid 1930 års riksdag väckte kommunistiska gruppen en rad motioner med förslag till åtgärder, som skulle ha bringat lättnad i arrendatorernas nödläge. Motionerna avslogos emellertid. I stället beslöt riksdagen en utredning bland annat rörande erfarenheterna vid tillämpningen av arrendelagen i vad den avsåge arrenden, som fölle under den sociala arrendelagstiftningen. I denna del har nu kommittén framlagt ett enhälligt betänkande, sociala jordutredningens betänkande och förslag till vissa ändringar i den sociala arrendelagstiftningen, av innehåll och förslag, som icke i minsta avseende kommer att lämna något skydd åt arrendatorerna.

Inför dessa förhållanden framstår nödvändigheten av genomförande av de förslag kommunistiska gruppen tidigare väckt och som upprepas vid innevarande riksdag. Till dessa förslag böra för de områden, som enligt ovanstående närmast beröras av bolagens jordförsäljningar, utfärdas bestämmelser om rätt för arrendator att, i de fall han så önskar, få kvarbliva som arrendator och ej påtvingas köp av arrendegårdar, på vilka han från början är dömd till ekonomisk undergång.

I anslutning till vad sålunda anförts hemställa vi,

att riksdagen i avvaktan på revidering av sociala arrendelagen måtte besluta i denna lag införa förbud för bolag att inom de delar av riket, till vilka den norrländska arrendelagen utsträcktes genom lag den 27 juni 1927, försälja jordområden, som upplåtits på arrende, i de fall att vederbörande brukare önskar att få kvarbliva som arrendator.

Stockholm den 22 januari 1932.

Aug. Spångberg.

Viktor Herou.

K. Kilbom.

Edlof Andersson.

Nils Flyg.

Verner Karlsson.

Oscar Öhman.

J. P. Dahlén.
